

Till Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Skillnadernas Stockholm

Remiss från kommunstyrelsen (KS dnr 159-1334/2015)

Förslag till beslut

1. Tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen
2. Omedelbar justering

Patrik Derk
stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Staden har tillsatt Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. Med rapporten, Skillnadernas Stockholm, avser kommissionen att ge en samlad bild av skillnader i livsvillkor i Stockholms stad.

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm har lämnat en angelägen rapport som belyser livsvillkoren i stadens olika delar. Av rapporten framgår att det finns stora och växande skillnader inom Stockholms stad. Det framgår också att skillnaderna kan påverkas. Genom tidiga investeringar i människor under uppväxtåren kan vinster på längre sikt göras. När fler klarar skolan, väljer att utbilda sig vidare, arbetar och försörjer sig själva följer ett ökat välbefinnande och förbättrad hälsa. Färre hamnar i ett kostsamt utanförskap. En sådan socialt hållbar utveckling gynnar såväl enskilda personer som samhälle.

Behoven av stadsövergripande prioriteringar och lokalt utvecklingsarbete är särskilt stora inom vissa delar av staden, däribland Rinkeby-Kista stadsdelsområde.

Bilaga

Rapporten Skillnadernas Stockholm

Remissbehandling

Kommunstyrelsen har remitterat rapporten Skillnadernas Stockholm till samtliga stadsdelsnämnder, berörda facknämnder, stadsledningskontoret och Stockholms Stadshus AB för yttrande senast den 30 oktober 2015. Efter remissbehandlingen ska fördjupade analyser och prioriteringar av åtgärder genomföras. Stadsdelsnämndens pensionärsråd och råd för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att lämna synpunkter.

Remissen: Rapporten ”Skillnadernas Stockholm” i sammanfattning

Staden har tillsatt en kommission som ska föreslå åtgärder för en jämlik och socialt hållbar stad. Med rapporten, Skillnadernas Stockholm, avser ”Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm” att ge en samlad bild av skillnader i livsvillkor i Stockholms stad.

De frågeställningar som stadsdelsnämnden ombeds att yttra sig över är:

1. Hur ser nämnden på sina egna verksamhetsområden i arbetet med att motverka ojämlika livsvillkor och verka för stärkt social hållbarhet i Stockholms stad?
2. Vilka huvudsakliga utmaningar för att bidra till stärkt social hållbarhet i Stockholms stad ser nämnden inom sina verksamhetsområden?
3. Vilka ytterligare utmaningar, utöver de som framkommer i rapporten, kan nämnden identifiera utifrån sina egna verksamhetsområden?

Rapporten belyser fem områden:

- Välbefinnande och hälsa
- Uppväxtvillkor och utbildning
- Arbete och försörjning
- Boende och stadsmiljö
- Demokrati och trygghet

Staden är indelad i 14 stadsdelsområden (14 stadsdelsnämnder) och 133 stadsdelar. Ambitionen i rapporten har varit att göra analyserna på stadsdelsnivå där det är möjligt. Av rapporten framgår att det finns stora och växande skillnader inom Stockholms stad. Skillnaderna kan dock påverkas. Genom tidiga investeringar i människor under uppväxtåren kan vinster på längre sikt göras. När fler klarar skolan, väljer att utbilda sig vidare, arbetar och försörjer sig själva följer ett ökat välbefinnande och förbättrad hälsa. Färre hamnar i ett kostsamt utanförskap. En sådan socialt hållbar utveckling gynnar såväl enskilda personer som samhälle. En ojämlik stad begränsar enskildas möjligheter att förverkliga det liv de eftersträvar. En stor ojämlikhet underminerar också den sociala sammanhållningen och skapar grogrund för sociala konflikter.

Ytterst påverkar livsvillkoren människors hälsa. Rapporten visar att hälsan i Stockholms stad på flera sätt blir allt bättre. Samtidigt har de relativa skillnaderna mellan olika delar av staden och mellan olika grupper i flera fall vuxit. Rapporten visar att

barns uppväxtvillkor i Stockholm skiljer sig påtagligt. År 2013 var 60 procent av medianinkomsten för barnfamiljer i staden ca 200 tkr. Andelen barnfamiljer under denna gräns uppgick till ca 12 procent och var till antalet ca 16 000. Högst andel fanns i Rinkeby där 42 procent av alla barnfamiljer levde i ekonomisk utsatthet. En hög andel ekonomiskt utsatta barnfamiljer fanns även i Husby. Barns och deras familjers ekonomiska situation utgör en grundläggande förutsättning för vilka uppväxtvillkor barn har i övrigt. Det finns ett samband mellan barnfamiljers ekonomi och viktiga aspekter som barns hälsa, boendevillkor och möjligheter att delta i fritidsaktiviteter.

I Stockholm finns stora variationer i andelen sysselsatta mellan olika stadsdelar. Den lägsta förvärvsfrekvensen finns i Rinkeby, 47 procent.

Skolan äger den största potentialen att utrusta barn och ungdomar med kapacitet att överskrida familjebakgrundens sociala begränsningar. Av unga bosatta på Norrmalm och Östermalm går sex procent ut grundskolan utan behörighet till gymnasieskolans nationella program, i Rinkeby-Kista är motsvarande siffra 22 procent. Förskolan är det första steget i utbildningssystemet och ska utgöra grunden för det livslånga lärandet. Inskrivningsgraden för barn i staden vid tre års ålder är hög i stadens alla delar, men den är lägst i Järva.

Ett sätt att mäta deltagandet i samhällslivet är att studera valdeltagandet. Rinkeby var den stadsdel i staden som hade lägst valdeltagande i kommunvalet 2014 (51,7 procent). Även i Husby var valdeltagandet lågt (56,7 procent).

Hög tillit mellan människor och stort förtroende för myndigheter främjar den sociala sammanhållningen i samhället. I stadens trygghetsmätning år 2014 var andelen personer som hade litet/ganska litet förtroende för stadsdelsförvaltningen och polisen lägst i Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta. Att kunna känna sig trygg i vardagen är en förutsättning för att kunna delta i samhällslivet. Känslan av trygghet är också central för människors välbefinnande. Rapporten bifogas i dess helhet.

Förvaltningens synpunkter

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm har lämnat en angelägen rapport som belyser livsvillkoren i stadens olika delar. Av rapporten framgår att det finns stora och växande skillnader inom Stockholms stad. Det framgår också att skillnaderna kan påverkas. Behoven av stadsövergripande prioriteringar och lokalt utvecklingsarbete är särskilt stora inom vissa delar av staden, däribland Rinkeby-Kista stadsdelsområde.

I det följande behandlas de tre frågor som stadsdelsnämnden ombetts att yttra sig över. I det första avsnittet beskrivs verksamheter som nämnden nu driver för att motverka för att stärka den sociala hållbarheten i stadsdelsområdet. I det andra avsnittet beskrivs åtgärder som behöver genomföras, eller har genomförts, för att ännu bättre motverka ojämlika livsvillkor. I det tredje och sista avsnittet behandlas aspekter som inte framkommit i rapporten.

1. Hur ser nämnden på sina egna verksamhetsområden i arbetet med att motverka ojämlika livsvillkor och verka för stärkt social hållbarhet

I detta avsnitt beskrivs verksamheter som nämnden nu driver för att motverka ojämlika livsvillkor och för att stärka den sociala hållbarheten i stadsdelsområdet.

Välbefinnande och hälsa

I rapporten har tandhälsa valts som exempel för att beskriva skillnader i hälsa, då tandstatus är en bra indikator för att studera det allmänna hälsotillståndet. Barns tandhälsa har en nära koppling till socioekonomiska förutsättningar och påverkar det allmänna hälsotillståndet även i vuxenlivet. Samtliga medarbetare inom förskolan har utbildats i en metod för att stödja hälsobefrämjande arbete i förskolan. Fortbildningen har bedrivits i samarbete med Karolinska Institutet och omfattar bl.a. mat, fysisk aktivitet, pedagogers förhållningssätt, socioekonomiska hälsoskillnader och kopplingen till en god hälsa i vuxenlivet.

Stadsdelsnämnderna Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta driver tillsammans med landstinget en ungdomsmottagning för ungdomar upp till 23 år. Uppdraget innebär bland annat att främja en god och säker sexuell hälsa, stärka identitets- och personlighetsutveckling samt förebygga och tidigt upptäcka psykisk ohälsa och sociala problem.

Genom verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd kommer förvaltningen ofta i kontakt med personer som på grund av erfarenheter av krig och tortyr m.m. har behov av kontakt med psykiatri inom landstinget. Andra uppvisar beteenden som väcker misstankar om problem av neuropsykiatrisk karaktär, men har aldrig blivit utredda, diagnosticerats eller fått adekvat stöd. Det är dock vanligt att klienterna själva inte anser sig vara sjuka och inte upplever sig ha behov av eller vilja ha hjälp från psykiatri. Förvaltningens handläggare arbetar med att hjälpa klienterna att orientera sig i vårdkedjan, motivera dem att söka vård och i vissa fall följa med dem vid besök på olika vårdinrättningar. Enligt förvaltningens bedömning är det särskilt svårt att motivera vissa klienter att ta kontakt med psykiatri då klienter som har sitt ursprung i andra länder kan ha helt andra referensramar vad gäller psykiatrins målgrupp, uppdrag och verksamhet.

Förvaltningen erbjuder personer som står långt från arbetsmarknaden och som inte ingår i Jobbtorg Stockholms målgrupp friskvård som genomförs i grupp två gånger per vecka. Fokus är kost, motion och stress. Det rör sig om information på en basal nivå.

Uppväxtvillkor och utbildning

Nämnden driver ett Familjehus i Rinkeby vars syfte är att förbättra uppväxtvillkoren för barn och ungdomar. Öppen förskola och föräldrarådgivning har samlokaliseras i familjehuset. I nära anslutning finns mödravårdscentral och barnavårdscentral, med vilka samverkan sker. Ett exempel på samverkan är att föräldrarådgivare tillsammans med barnsjuksköterska från barnavårdscentralen genomför en serie hembesök hos alla förstagångsföräldrar i Rinkeby. Syftet är att bidra till att öka föräldrars kunskap

om barns behov och främja samspelet mellan barn och föräldrar, ge stöd i föräldrollen och bidra till god psykisk hälsa hos barn och föräldrar. Inom ramen för Familjehusets verksamhet samverkar förvaltningen och Studieförbundet om studiecirklar för föräldrar. Syftet med cirkarna är att öka kunskaperna om föräldrars och barns rättigheter och skyldigheter, samt om förvaltningens verksamheter. Under hösten 2015 startar även ett familjehus i Husby.

Förskolan är den första delen i utbildningssystemet som omfattar förskola till och med gymnasium. I förskolan läggs grunden för lärande med goda skolresultat som följd. Grunden utgörs bl.a. av kunskaper i svenska och modersmålet samt kulturell och social kompetens. Fortbildning om flerspråkiga barns språkutveckling och normkritisk medvetenhet är exempel på områden som därför kontinuerligt prioriteras.

Forskning visar att förskolans verksamhet har utjämnande socioekonomiska effekter och att barn som lever i resurssvaga områden drar störst nytta av att vistas i förskola, bland annat inför skolstart. Vistelse i förskolan ger generellt positiva effekter på barns lärande och utveckling- och effekterna är stabila och varaktiga över tid. Förskolan har avsatt resurser för ett stödteam bestående av psykolog, talpedagog och specialpedagog med uppdrag att stödja och tillföra kunskap till förskolans personal. Stödresurserna har under hösten 2015 kompletterats med en specialpedagogtjänst vid varje förskoleenhet. Inom förskolan i Rinkeby-Kista är medarbetarnas kompetens i barns tvåspråkiga utveckling central. Över 90 % av barnen har ett annat modersmål än svenska. Goda kunskaper i svenska är en förutsättning för barnens lärande och fortsatt skolframgång. Satsningar görs för att utveckla pedagogernas kompetens att stödja barnens språkutveckling, både i det svenska språket och på modersmålet.

Öppen förskola är en möjlighet för föräldrar att få en första kontakt med pedagogisk verksamhet och få information om olika föräldrastödjande verksamheter. Nämnden driver två öppna förskolor, ytterligare en startar under hösten 2015. Under 2016 planeras en fjärde öppen förskola starta. Då finns det en öppen förskola i var och en av de fyra stadsdelarna i stadsdelsområdet. De öppna förskolorna ger föräldrar möjlighet att mötas och är därför en viktig del av många föräldrars sociala nätverk. Genom samlokaliseringen av öppen förskola och Familjehuset i Rinkeby och i Husby kan också föräldrar som behöver mer stöd snabbt få detta.

Förvaltningen deltar i ett stadsövergripande projekt som syftar till att utveckla insatsen kontaktperson/kontaktfamilj. Projektets mål är att undersöka om en specificerad insats av en utbildad kontaktperson med uppdrag att stödja barn och unga när det gäller att läsa och räkna kan få en långsiktig positiv påverkan på barn i åldrarna 8-12 år.

Förvaltningen har sammanställt en Föräldraguide som ger en samlad bild av verksamheter som erbjuds alla familjer med barn 0-18 år i stadsdelsområdet. Föräldraguiden lämnas över vid olika möten och samtal med föräldrar.

Stadsdelsförvaltningarna Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta driver sedan år 2013 projektet "Sociala insatsgrupper" för målgruppen kriminella unga vuxna mellan 20-29 år. Målsättningen är att få unga vuxna i målgruppen att lämna kriminalitet och upphöra med droger och istället komma i arbete, praktik eller utbildning. Projektet har haft uppemot 85 deltagare sedan starten. Av dem är drygt 60 sysselsatta i olika arbetsmarknadsåtgärder, praktik eller arbete. Mer än hälften av dessa är självförsörjande och endast ett fåtal av det totala antalet deltagare har återfallit i kriminalitet. Möjligheterna att förlänga projektet utreds.

Sociala insatsgrupper finns även för ungdomar 13-17 år med kriminellt beteende. Arbetet har vidareutvecklats till att omfatta även en förebyggande del för barn fr.o.m. elva år som befinner sig i riskzonen för ett begynnande kriminellt beteende.

Inom pilotprojektet "Samverkan, skola och socialtjänst" arbetar socialpedagoger anställda av stadsdelsförvaltningen i fyra av stadsdelsområdets kommunala grundskolor. Målgruppen är elever i årskurs 7-9, med hög frånvaro, som riskerar att sakna gymnasiebehörighet. Målsättningen är att öka elevernas möjligheter att få gymnasiebehörighet. Sedan starten har hälften av eleverna minskat frånvaron, många av elevernas sociala situation har förbättrats och samtliga har ökat möjligheten att bli behörig till gymnasiet. Projektet bygger på en nära samverkan med olika funktioner i skolan samt regelbunden kontakt med vårdnadshavare.

Nämndens sammanlagt sju ungdomsgårdar och träffpunkter för äldre ungdomar erbjuder ett varierat utbud av aktiviteter på lov, kvällar och helger. Ungdomarna är själva delaktiga i utformandet av utbudet.

Arbete och försörjning

Stadsdelsförvaltningen tog emot ca 1800 ansökningar om feriearbete under sommaren. Förvaltningen erbjöd feriearbete till drygt 1750 av dessa ungdomar, varav ca 1480 tackade ja till erbjudandet och anställdes av Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning. Cirka 50 ungdomar erbjöds arbete av centrala förvaltningar inom staden.

Under skollov och helger arbetar ett tjugotal ungdomsvårdar som rekryteras för ett år i taget. Ungdomarna bor i stadsdelsområdet. Rekryteringen sker i samarbete med Jobbtorg. Många av ungdomsvårdarna kombinerar uppdraget med högskolestudier och vid rekryteringen väljs ungdomar som kan fungera som förebilder.

Boende och stadsmiljö

Nämnden gör satsningar för att öka möjligheterna till spontanidrott. Konstgräsplaner anläggs i varje stadsdel i området. Lekplatser görs tillgängliga för alla barn oavsett förutsättningar. Gång- och cykelvägar görs trygga och tillgängliga genom ny ytbeläggning, rensning av sly och växtlighet på sidorna för att skapa bättre sikt- och ljusförhållanden.

Samtliga femåringar i de kommunala förskolorna får delta i en odlingsverksamhet som sträcker sig över ett år. Odlingsverksamheten genomförs i samverkan med Stiftelsen Rosendals trädgård på Djurgården. Syftet är att barnen ska få ökad kunskap om, och aktivt få delta i en odlingsprocess från sådd till skörd. De ska även få möta och uppleva en del av Stockholm stads kultur- och naturmiljö som inte finns i stadsdelsområdets omedelbara närmiljö.

Demokrati och trygghet

En långsiktig plan för demokratiutveckling och social hållbarhet för, med och av ungdomar är under utarbetande. Syftet är att ungdomar i Rinkeby-Kista stadsdelsområde ska vara mer delaktiga i utvecklingen av sitt närområde och i formandet av mötesplatser. Ungdomarna ska vara medskapare av sin vardag med sikte på makt att forma sina liv och ökat samhällsengagemang.

Företrädare för stadsdelsförvaltningen, trafikkontoret, polisen, bostadsbolag och allmänheten genomför trygghetsvandringar i stadsdelsområdet i syfte att öka tryggheten i bostadsområdena.

När det gäller våld i nära relationer utifrån ett barnperspektiv ges både individuell behandling och gruppbehandling. Behandlingen erbjuds till familjer såväl som enskilt till barn, mödrar och fäder. Förvaltningen har arbetat fram olika behandlingsmetoder riktade till föräldrar som använder våld i nära relation.

Medborgarkontoret är en arena som ger medborgarna möjlighet till samhällsinformation och vägledning vid ett personligt möte. Samhällsvägledarna svarar på alla typer av frågor om kommunal och offentlig service. På medborgarkontoret finns även en konsumentvägledare och en budget- och skuldrådgivare.

2. Vilka huvudsakliga utmaningar för att bidra till stärkt social hållbarhet ser nämnden inom sina verksamhetsområden?

I detta avsnitt beskrivs åtgärder som behöver genomföras, eller har genomförts, för att bättre motverka ojämlika livsvillkor och för att stärka den sociala hållbarheten i stadsdelsområdet.

Välbefinnande och hälsa

I rapporten konstateras att barn i socioekonomiskt svaga områden har sämre tandhälsa. Samma grupp barn visar även upp en högre andel övervikt och fetma vilket påverkar den generella hälsan och välmående. Dessa förutsättningar ställer höga krav på förskolornas hälsofrämjande arbete i Rinkeby-Kista. I nämndens förskoleverksamhet används ett lokalt arbetsmaterial till stöd för medarbetarna att utforma verksamheten så att den främjar goda kost- och rörelsevanor.

Barn som placeras i familjehem eller på institution har ofta hälsobekymmer kopplade till omsorgsbrister och instabilitet under uppväxten. Ungdomar som placeras på institution med anledning av antisocialt beteende har ofta psykiatriska svårigheter. För att tillförsäkra dessa barn tillräckliga resurser inom till exempel skola eller barn-psykiatri krävs ett långsiktigt och systematiskt arbete.

Många av de personer som uppbär ekonomiskt bistånd står långt ifrån arbetsmarknaden på grund av ohälsorelaterad problematik. Det är svårt och tidskrävande att ringa in problematiken. Det är nödvändigt att förbättra samverkan med landstinget, Arbetsförmedlingen, Jobbtorg och Försäkringskassan.

Det finns en växande grupp unga vuxna som är arbetslösa och som inte står till arbetsmarknadens förfogande. Gemensamt för de flesta av dem är att de inte fullgjort sin gymnasieutbildning. Många bedöms vara sjuka eller ha en outredd funktionsnedsättning. Det är en utmaning att hitta rätt insatser för dessa personer, och en hög grad av individuell anpassning behövs. Förvaltningen får också framhålla vikten av insatser i ett tidigare skede. Samverkan mellan förvaltningen, Jobbtorg, skola och landsting behöver utvecklas för denna målgrupp.

Uppväxtvillkor och utbildning

Förskolevistelse är en skyddsfaktor för lärande och utveckling. I Rinkeby-Kista finns en andel familjer med barn som inte är inskrivna i förskola och som saknar kunskap om förskolans verksamhet, och därmed motivation till att barnens ska delta. Förskolorna, både reguljära och öppna verksamheter i Rinkeby-Kista, har ur det perspektivet ett mer vidgat uppdrag än förskolor i vissa andra stadsdelsområden. Många föräldrar har låg eller ingen utbildning och saknar möjlighet till förvärvsarbete. Förskolan är ibland den första kontakten med det svenska samhället och behovet av stöd och hjälp för etablering i samhället är stort för många familjer. Nämnden utökar den öppna förskoleverksamheten och startar hösten 2015 en introduktionsförskola i syfte att nå och motivera fler att delta i förskoleverksamhet, parallellt med att föräldrar får råd och stöd som bidrar till familjens etablering i samhället. En viktig målgrupp är nyanlända familjer. Verksamheten erbjuder en planerad introduktion till förskola samtidigt som föräldrar får kunskaper som behövs för att kunna ta aktiv del i samhället. Verksamheten är avgiftsfri och utformas som en kombination av förskola, öppen förskola och gruppverksamhet för föräldrar till barn i åldrarna 1-5 år.

Många föräldrar i stadsdelsområdet har bristande kunskaper om, och lågt förtroende för, socialtjänstens verksamheter. Genom utåtriktat arbete, och i samverkan med andra aktörer, behöver förvaltningen på ett ännu bättre sätt nå ut med information om såväl förebyggande som biståndsbedömda insatser som riktar sig till föräldrar. Det är inte minst viktigt att motivera föräldrar i familjer där det förekommer våld att ta emot de stödinsatser som förvaltningen erbjuder och genomföra förändringar som gynnar barnen så att våldet upphör.

Arbete och försörjning

Att utveckla metoder som bidrar till att ungdomar som står långt från arbetsmarknaden motiveras till studier och arbete är angeläget. Pilotprojektet "Samverkan, skola och socialtjänst" som beskrivits ovan är en framgångsrik metod och bör implementeras i ordinarie verksamhet.

Förvaltningen anser att feriearbete är en viktig insats som ger ungdomar erfarenheter och referenser som underlättar steget ut på arbetsmarknaden. Förvaltningen önskar att fler feriearbetstillfällen för ungdomar från Rinkeby-Kista skapas genom stadens facknämnder, andra stadsdelsnämnder och stadens bolag.

Boende och stadsmiljö

Förvaltningens boendestatistik inom ekonomiskt bistånd visar att av de knappt 1 500 hushåll som var aktuella ärenden inom ekonomisk bistånd i juli 2015 var det bara drygt hälften (ca 800 hushåll) som hade ett säkert boende i form av ett förstahandskontrakt. Vidare hade ca 100 hushåll kontrakt via Stiftelsen Hotellhem i Stockholm (SHIS). Boendesituationen betraktades som osäker för de ca 500 hushåll som antingen hade andrahandskontrakt, korttidskontrakt eller var inneboende. Slutligen var det drygt 80 hushåll som till följd av akut hemlöshet bodde på hotell eller vandrarhem.

Förvaltningen kan konstatera att hemlösheten har ökat betydligt i stadsdelsområdet under de senaste fem åren. Antalet hushåll som bor på vandrarhem eller hotell har ökat från 19 hushåll i september 2010 till 84 hushåll i augusti 2015. Antalet barn har ökat mer än antalet vuxna. I augusti 2010 bodde 10 barn på vandrarhem eller hotell och i augusti 2015 var motsvarande siffra 75 barn. Antalet vuxna som bor på hotell eller vandrarhem har under motsvarande period ökat från 23 till 92 personer. Förvaltningens kostnader för boende på hotell och vandrarhem har också ökat kraftigt. Kostnaderna uppgick till ca 4 mnkr år 2010, 8 mnkr år 2011, 12 mnkr år 2012, 14 mnkr år 2013, 16 mnkr år 2014 och prognostiseras till 15 mnkr år 2015. Kostnaderna motsvarar lönekostnaderna för ca 25 socialsekreterare som skulle möjliggöra mer tid till socialt arbete och mer tid till varje enskilt ärende. Härigenom skulle möjligheterna till självförsörjning förbättras för klienterna vars problematik ofta är omfattande och komplex i Rinkeby-Kista stadsdelområde. I rapporten beskrivs att bostadsbristen ofta resulterar i en instabil livssituation och trångboddhet. För barn och vuxna som bor på hotell eller vandrarhem försvåras möjligheterna att leva ett normalt familjeliv, svårt att ta hem vänner och svårt och tidsödande att ta sig till arbete och skola när vandrarhemmet/hotellet ligger långt ifrån folkbokföringsadressen och skolan. För familjer som visserligen har ett boende men är trångbodda kan det vara svårt för barnen att få utrymme för läxläsning och för familjemedlemmarna att umgås hemma.

Demokrati och trygghet

Efter det att föreliggande remiss översänts till berörda remissinstanser för yttrande har stadsledningskontoret utarbetat riktlinjer för utvecklingsarbete i Stockholms stad. Av dessa riktlinjer framgår att stadsdelsnämnderna har en nyckelroll i utvecklingen av den lokala demokratin. I riktlinjerna framhålls vikten av samverkan mellan stadsdels-

nämnder, facknämnder, stadens bolag, polisen, fastighetsbolag och andra delar av civilsamhället. Enligt förvaltningens mening är en omfattande samverkan mellan berörda förvaltningar, bolag m.fl. en nyckelfaktor för att stärka demokratin och att motverka ojämlika livsvillkor. Bildligt talat behöver de olika aktörerna gå i armkrok för att arbetet med att öka den sociala hållbarheten i stadsdelsområdet ska bli framgångsrikt. I samverkan innefattas bl.a. att utarbeta ett lokalt utvecklingsprogram som ska baseras på en dialog med invånarna. I utvecklingsprogrammet, som löpande revideras, kommer den fortsatta demokratiutvecklingen och ytterligare behov av åtgärder att beskrivas.

Ungdomarna är en särskilt viktig målgrupp i det pågående demokratiutvecklingsarbetet. För att främja och tillvarata ungdomarnas engagemang krävs nya sätt att bemöta och uppmuntra ungdomars delaktighet, inflytande och egenmakt. Många flickor nås inte av det kultur- och idrottsutbud som finns. Förvaltningens ungdomsverksamheter ska ses över och utvecklas i syfte att bättre nå målgruppen.

3. *Vilka ytterligare utmaningar, utöver de som framkommer i rapporten, kan nämnden identifiera utifrån sina egna verksamhetsområden?*

Det stora antalet nyanlända, inklusive ensamkommande flyktingbarn, berör samtliga nämndens verksamhetsområden. Förvaltningen ser över sin organisation för att möta de ökande behoven för denna målgrupp, både på kort och längre sikt. I arbetet med ensamkommande flyktingbarn är det en stor utmaning att hitta boendeformer där barnens självständighet uppmuntras och deras långsiktiga behov av ett socialt nätverk kan tillgodoses. Behovet av förbättrad samordning med andra myndigheter är stort.

Alla nyanlända uppnår inte självförsörjning när etableringsersättningen upphör. Antalet hushåll som uppbär ekonomiskt bistånd beräknas därför öka. I kostnadsökningen innefattas ökade kostnader för boende på hotell och vandrarhem.

I Rinkeby-Kista finns en hög andel utrikesfödda äldre. På sikt kommer behovet att utveckla äldreboenden med olika språk- och kulturinriktningar att öka.

Avslutningsvis anser förvaltningen att en analys av en socialt jämlik och hållbar stad även bör innehålla analyser av livsvillkor och åtgärder som rör personer med funktionsnedsättning. De nämns bara mycket kort i rapporten. För att öka tryggheten för personer med funktionsnedsättning genomför förvaltningen tillgänglighetsvandringar i samverkan med nämndens funktionshinderråd. Förvaltningen ingår i nätverket "Fritid för alla, vars uppdrag är att tillgodose ett varierat utbud av idrotts- och fritidsverksamhet och kulturaktiviteter även finns för barn och ungdomar med funktionsnedsättningar. Vidare driver nämnden Electric ungdomsgård som är en öppen verksamhet för ungdomar med funktionsnedsättning (12 år till 24 år).